

Juryrapport Preffi-prijs 2000

De jury

De jury van de Preffi-prijs 2000 bestaat uit:

- Willy de Haes, projectcoördinator Gezonde Stad, GGD Rotterdam (voorzitter)
- Peter van Splunteren, stafmedewerker implementatie Zorg Onderzoek Nederland
- Ruud Coolen van Brakel, waarnemend directeur stichting DGV
- Janke Oosting, manager Gezondheidservice, Stichting De Thuiszorg Icare
- Nicolette Warmenhoven, voorzitter NVPG
- Judith Blekman, Interim-programmahoofd Ondersteuning, Trimbos-instituut

De inzendingen

De Preffi-prijs, de landelijke prijs voor het meest effectieve GVO- of preventieproject, wordt dit jaar voor de vierde keer uitgereikt. Vorig jaar won de GGD 's-Hertogenbosch de eerste prijs met het project 'Woon wijs, voorkom vallen'. Preffi-prijs winnaars dingen eens in de twee jaar automatisch mee naar de Europese Health Promotion Award. Het GALM-project, ingezonden door het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen en de faculteit Bewegingswetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen, won vorig jaar in Lyon de Europese Health Promotion Award! Het project was één van de derde prijswinnaars van de Preffi-prijs 1999. Nederland is dus succesvol in Europees verband. Dat blijkt uit het feit dat Nederland voor de tweede keer in de prijzen viel bij deze prestigieuze Award!

Het is dan ook enigszins in tegenstelling met het succes van het afgelopen jaar dat er dit jaar beduidend minder projecten dan voorgaande jaren zijn binnengekomen. Hoewel er wat meer projecten hebben meegedaan aan de adviesronde zijn er uiteindelijk slechts 12 definitieve inzendingen binnengekomen. Blijkbaar liggen korte en heldere projectbeschrijvingen niet op de plank. Toch zou je mogen verwachten dat er projectbeschrijvingen bestaan ten behoeve van de interne besluitvorming, en dat, op basis daarvan, een voorstel snel te maken is.

Kijken we naar de instellingen die hebben meegedongen naar de Preffi-prijs 2000, dan is de GGD vertegenwoordigd met 6 projecten. Vanuit de GGZ zijn er 4 projecten ingezonden, 1 project is afkomstig van de thuiszorg en 1 van een gemeente. Helaas zijn er dit jaar vanuit de verslavingszorg en vanuit landelijke instellingen geen projecten ingezonden. In de adviesronde heeft dit jaar voor het eerst een project van een arbodienst meegedaan, een positieve ontwikkeling gezien het feit dat ArboNed dit jaar voor de derde keer sponsor is van de Preffi-prijs. Helaas ontbrak bij de inzenders van het Arbo-project de tijd om de uitdaging af te maken en aan de definitieve ronde mee te doen. De jury ervaart het als een positieve ontwikkeling dat de inzendingen van steeds meer verschillende takken uit de preventiehoek afkomstig zijn en er een breed scala aan projecten wordt ingezonden. Volgend jaar moet bekeken worden of een intensieve werving het aantal deelnemers kan verhogen.

Dit jaar waren er een aantal nieuwe en gedurfde onderwerpen bij de inzendingen. Bijvoorbeeld de projecten 'Armoede en gezondheid bij kinderen' van de GGD West-Brabant, 'Grip op veiligheid' van de GGD Fryslân of 'Doerakken' van de GGZ Midden Brabant hebben een originele invalshoek.

Daarnaast viel in gunstige zin op dat er meer aandacht komt voor de inbedding van activiteiten. Vergeleken met vier jaar geleden wordt er nadrukkelijk meer nagedacht over hoe een project een vervolg kan krijgen en hoe de continuïteit gewaarborgd kan worden.

Tenslotte viel in positieve zin op dat er toenemende aandacht is voor samenwerking met andere instellingen. Verreweg de meeste inzendingen zijn samenwerkingsprojecten.

Op de kwaliteit van de inzendingen had de jury daarentegen nog wel wat aan te merken. Ondanks het instellen van een adviesronde voorafgaand aan de definitieve deelname, is de kwaliteit van de inzendingen niet beter dan de vorige jaren. Het is duidelijk dat een aantal belangrijke principes uit de Preffi, zoals het stellen van realistische doelen of het afstemmen van de interventie op het doel en de doelgroep, nog niet standaard wordt toegepast.

Behalve de kwaliteit van de beschrijvingen vond de jury de presentatie van een aantal projecten wat magertjes. Ook een goede manier van presenteren hoort bij het verkopen van het vak! Dus moet er aandacht zijn voor een nette titelpagina, paginanummers, duidelijke kopjes en een kloppende literatuurlijst.

De genomineerden

De jury heeft uiteindelijk uit alle inzendingen 4 projecten genomineerd die om verschillende redenen voor de Preffi-prijs 2000 in aanmerking komen. Deze projecten zijn:

1. **Armoede en gezondheid van kinderen** van de GGD West-Brabant
Contactpersoon: Mw. M.C. Rots-de Vries
2. **Grip op eigen veiligheid** van de Raad voor het Ouderenbeleid Sneek en de GGD Fryslân
Contactpersoon: Mw. Y. Koster
3. **Hartslag Limburg** van de GGD Zuidelijk Zuid-Limburg
Contactpersoon: Mw. M. Steenbakkers
4. **Ontbijtproject Pathmos** van de GGD Twente
Contactpersoon: Mw. L.M. Leysen

De genomineerden

Armoede en gezondheid van kinderen

Een project dat beoogt de sociaal-economische gezondheidsverschillen tussen kinderen te verkleinen via beïnvloeding van de factor 'armoede'. Via een traject van signalering en doorverwijzing worden middelen uit de Bijzondere Bijstand ter beschikking gesteld aan kinderen waarvan de gezondheid in de knel komt ten gevolge van geldgebrek.

Dit is een project in samenwerking met de afdeling Sociale Zaken van de gemeente. Het project richt zich op kinderen wiens gezondheid in de knel komt ten gevolge van geldgebrek. De jury beoordeelt dit project als origineel en innovatief. Er is gedegen onderzoek uitgevoerd en de presentatie van het project is sterk. Het is een project met een nieuwe invalshoek, specifiek gericht op een risicogroep die over het algemeen moeilijk bereikbaar is. Ook sterk is dat het facetbeleid in dit project vorm krijgt en dat er goed wordt samengewerkt. Er is rekening gehouden met de implementatie. De jury geeft wel aan te hopen dat de continuïteit niet alleen materiële zaken betreft, maar dat er ook gekeken wordt naar kansen waardoor aangesloten kan worden bij initiatieven op immaterieel gebied. Op dit moment speelt het project zich puur op voorzieningenniveau af. Ook zijn er vragen of het bereik in overeenstemming is met de problematiek, er wordt maar weinig geld besteed. De jury onderkent wel dat kleine bijdragen een grote impact kunnen hebben.

De evaluatie is minder goed uitgewerkt, er is vooral gekeken naar kwantitatieve en niet naar kwalitatieve gegevens. De onderzoekers geven zelf al aan dat het project eenzijdig gericht is op materiële verstrekking en dat het betrekken van de omgeving de volgende stap zou moeten zijn. Er is veel discussie mogelijk over de ethische kant van het project. De jury hoopt dat de projectleiding het voortouw neemt bij het voeren van een dergelijke discussie.

Grip op eigen veiligheid, de Raad voor het Ouderenbeleid Sneek en de GGD Fryslân
Grip op veiligheid is een project voor 55-plussers in Sneek waarbij het de bedoeling is het aantal ongevallen in en om het huis en in het verkeer terug te dringen.

Dit project valt in positieve zin op omdat er goed is gekeken naar de achterliggende problematiek van ongevallen en omdat er een duidelijke relatie is tussen gedrag en de interventies. Positief gewaardeerd wordt ook de interventiemix. De geïntegreerde benadering en de aanpak, breed maar toch persoonlijk, spreekt de jury erg aan. Wel worden vragen gesteld bij de doelgroep, die beter naar leeftijd en risico's geprioriteerd zou kunnen worden.

Het project maakt goed gebruik van bestaande materialen en trajecten. Een leuk detail is het inzetten van Ed Nijpels. Sterk is de preventieve inzet van WVG-gelden. Ook de presentatie is prima.

Er zijn nog wat vragen bij de continuïteit: hoe gaat het verder? Het is de bedoeling gebruik te maken van het informatieloket, maar er wordt geen concrete invulling gegeven aan hoe de voortgang uiteindelijk gewaarborgd wordt. De vraag rees of een informatieloket een adequate voortzetting is. Komen daar nog wel mensen op af? De klussendienst gaat wellicht wel verder.

Hartslag Limburg

Een grootschalig preventieproject waarin partijen uit de nulde, eerste en tweede lijn samenwerken met als doel het terugdringen van hart- en vaatziekten in de regio Zuidelijk Zuid-Limburg.

De jury noemt het een gedegen project, er is een goede analyse uitgevoerd en er is sprake van een gefundeerde aanpak met een grondige determinantenanalyse. Ook is er gebruik gemaakt van een helder conceptueel schema. Een ander sterk punt is de integrale benadering, er zijn activiteiten op micro, meso en macro niveau. Er is consequent gebruik gemaakt van belangrijke principes uit de Preffi. Het is een goed voorbeeld van een samenwerkingsproject, met name de samenwerking met gemeenten en de schuldhulpverlening worden positief gewaardeerd.

Minder sterk is dat de jury geen inzicht heeft gekregen in de kosten van het project, terwijl dat natuurlijk wel van belang is. Wegen de (hoge) kosten wel op tegen de baten? De doelgroep is erg breed geformuleerd en zou specifiekere kunnen. Daarnaast vindt de jury dat de beschreven interventies zich veel op het kennisniveau richten, terwijl barrières om gezond te eten ook te maken hebben met bijvoorbeeld 'hoe lekker ongezond eten er uit ziet'. Een analyse van die problematiek zou uitgebreider aan bod kunnen komen.

Ontbijtproject Pathmos, GGD Twente

Dit project is een onderdeel van het voedingsproject Pathmos en is specifiek gericht op het ontbijtgedrag van basisschoolkinderen.

De jury vindt dit een leuk project dat goed gebruik maakt van de principes van de Preffi. Er is een goede analyse uitgevoerd en er is gebruik gemaakt van een helder design. Zowel proces- als effectgegevens worden in het onderzoek meegenomen. Het project maakt gebruik van een integrale aanpak: ouders, kinderen en de school worden betrokken.

De doelen zijn echter niet goed geoperationaliseerd en er wordt onvoldoende aandacht besteed aan de concrete invulling van het vervolg. Het is een intensief project: hoe lang houdt men dit vol? Daarnaast vraagt de jury zich af of men de mensen bereikt die men wil bereiken. Komen ouders die zelf niet ontbijten naar de ontbijtochtenden? Dit is niet in de analyse meegenomen.

De prijzenpot

De jury heeft besloten het prijzengeld van fl. 10.000,= wat ongebruikelijk te verdelen. Twee zeer verschillende projecten scoorden zo dicht bij elkaar dat men het redelijk vond ze beiden een eerste prijs toe te kennen van fl. 3.500,=. Twee andere projecten, volgend op enige afstand, waren eveneens aan elkaar gewaagd. Er werd besloten niet een van beiden een derde plaats te geven, maar hen beiden te belonen met fl. 1.500,=

De keuze van de jury

Allereerst de twee eerste prijzen. Het gaat hier om twee totaal verschillende projecten. Het ene project is traditioneel en degelijk van opzet. Het andere project is vernieuwend, origineel en maakt gebruik van een andere aanpak dan we gewend zijn. Beide projecten hebben wat de jury betreft recht op een hoofdprijs.

De ene eerste prijs gaat naar het zuiden des lands. Een degelijke, gefundeerde aanpak, volgens de regels van het vak. Het gaat hier over het project van de GGD Zuidelijk Zuid-Limburg: **Hartslag Limburg!**

En dan de andere eerste prijs. Een vernieuwend, origineel concept waar de jury lang over in discussie is geweest. Een project dat is ontworpen en uitgevoerd door de GGD West-Brabant: **Armoede en gezondheid van kinderen.**

Het eerste project dat de derde plaats krijgt is een project dat het vooral goed heeft gedaan bij de jury vanwege het feit dat de geïntegreerde aanpak een persoonlijke benadering niet in de weg hoeft te staan. Het gaat hier om het project uit het noorden van het land dat breed gedragen wordt door allerlei instanties die erbij betrokken zijn. Het is een project van de Raad voor het Ouderenbeleid Sneek en de GGD Fryslân: **Grip op eigen veiligheid.**

De andere derde plaats is weer een GGD. Het is een project waarbij een gedegen onderzoek is uitgevoerd. Hoewel er nog wel wat vragen zijn vindt de jury dat het project zeker een prijs verdient vanwege de grondige aanpak. Het gaat over het project van de GGD Twente: **Ontbijtproject Pathmos.**

Kort overzicht andere deelnemende projecten

Hartstikke Leuk, GGD Zuidhollandse Eilanden

Contactpersoon: mw. J. van Schoonhoven

Hartstikke leuk is een leefstijlproject voor leerlingen van groep 7 en 8 van het basisonderwijs. In een speelse combinatie van amusement, sport, educatie en lekker eten, krijgen leerlingen en hun ouders informatie over de voordelen van bewegen en gezonde voeding.

De jury was erg te spreken over de positieve benadering die er in dit project gebruikt wordt, zoals bijvoorbeeld het benadrukken van de voordelen van een gezonde leefstijl. Erg goed is dat er gebruik wordt gemaakt van materiaal dat elders ontwikkeld en geëvalueerd is. Een ander positief punt is dat er een samenhangend aanbod wordt gedaan, een brede aanpak waarbij activiteiten op verschillende niveaus worden georganiseerd. Daarnaast wordt er geprobeerd om het project in te bedden in het gemeentelijke gezondheidsbeleid en dit kan de continuïteit natuurlijk ten goede komen. Er ontbreken echter duidelijke richtlijnen over hoe en wat er precies geïmplementeerd wordt. Minder positief is de jury over de analyse van het project: de probleemstelling is mager en de determinanten ontbreken. De doelen zijn niet consistent en niet realistisch geoperationaliseerd.

Hé skrobje do! GGD Fryslân

Contactpersoon: dhr. T.C. Hartman

Dit is een poetsproject op scholen voor speciaal onderwijs in Friesland.

De jury was goed te spreken over het type interventies in dit project, gericht op zowel het omgevingsniveau (school) als op individueel niveau. De interventies zijn niet gericht op de ouders. Dit is wellicht gewenst in verband met gedragsbehoud. De doelstellingen zijn op een reële manier geoperationaliseerd. Vragen als: "Waarom poetst de doelgroep zo slecht? Wat gaat men daar speciaal aan doen?" worden niet beantwoord: het blijft een algemene benadering van een specifieke doelgroep. De doelgroep zou verder uitgesplitst moeten worden, bijvoorbeeld in goede en slechte poetsers. Het wordt uit de projectbeschrijving niet duidelijk of er gekeken is naar mogelijke voorbeeldprojecten en of er gebruik is gemaakt van elders ontwikkeld materiaal. Uit de literatuurlijst blijkt dat er voornamelijk gebruik is gemaakt van basismateriaal, niet van toegepaste literatuur terwijl er heel wat projecten worden uitgevoerd rondom het thema tandenpoetsen. Het is niet duidelijk hoe het project verder zal verlopen: wellicht via de zorgverzekeraar, maar dit is nog onvoldoende uitgewerkt.

Doerakken, GGZ Midden-Brabant

Contactpersoon: dhr. M. Kuipers

Doerakken is een cursus voor ouders van kinderen met druk gedrag in de leeftijd van 0 tot 4 jaar.

Dit project gaat over een relevant probleem. De risico's voor een gezin dat te maken heeft met een druk kind zijn groot en er is weinig aandacht voor. De interventie is een sterk instrument voor opvoedingsondersteuning, een instrument dat past bij de doelgroep. Verder is het goed dat er deskundigheden gekoppeld worden.

De jury vindt het jammer dat er geen effectevaluatie is uitgevoerd en er niets gekwantificeerd is, bijvoorbeeld over hoeveel mensen er worden bereikt. Verder zijn er erg veel doelen gesteld, terwijl er alleen een oudercursus wordt gegeven. Of de doelen met de cursus bereikt worden is nog maar de vraag.

Het KOPP-registratiesysteem, RIAGG Rijnmond Zuid

Contactpersoon: mw. J. Verdellen

Het KOPP-project richt zich op kinderen die opgroeien bij ouders met psychiatrische problemen. Er worden in het land veel KOPP-activiteiten uitgevoerd. In dit project wordt een manier omschreven waarmee KOPP-gezinnen zo vroeg mogelijk gesignaleerd kunnen worden.

De jury vindt het een relevant thema, het ontwikkelen van een kwaliteitsinstrument waarmee geprobeerd wordt om KOPP-gezinnen zo vroeg mogelijk te signaleren en zoveel mogelijk informatie te verzamelen. De manier waarop gewerkt wordt is innovatief. De doelstellingen sluiten echter aan op curatie en niet op de KOPP-interventie zelf. Sterk is dat het systeem is ingebed in de hele organisatie en dat er aandacht is voor de zwakke schakel in het grote geheel. Het gaat hier om het protocolleren van richtlijnen dus is het erg minimaal om het als apart project te benoemen. De systematische aanpak is erg goed: noodzakelijk voor het vergroten van de slaagkans van het KOPP-project.

Project Crisispreventiekaart, Spatie, centrum voor geestelijke gezondheid

Contactpersoon: dhr. J. Pot

Dit project richt zich op cliënten, veelal chronisch psychiatrische patiënten, die te maken hebben met crisissituaties. Intervenieren in crisissituaties wordt dikwijls bemoeilijkt als het dossier niet geheel voorhanden is. De crisispreventiekaart biedt hier een oplossing voor.

Een sterk punt van dit project is het feit dat er gewerkt wordt aan empowerment van cliënten. Het is een innovatief project waarbij doelmatig handelen bij een crisis wordt bevorderd. Het is van belang dat er aandacht is voor deze doelgroep die elders buiten de boot valt. Jammer genoeg is er geen vooronderzoek gedaan, hoewel er wel gebruik is gemaakt van ervaringen die in Amsterdam zijn opgedaan. De doelstellingen zijn veel te algemeen geformuleerd. De jury acht het feit dat er alleen maar een brief naar de verwijzers gaat veel te summier. De jury kan niet beoordelen of er aandacht is voor de juridische consequenties, daar staat geen informatie over in de projectbeschrijving, maar het is wel essentieel voor de verdere implementatie.

Zorg op Maat project "Assessment", Spatie, centrum voor geestelijke gezondheid

Contactpersoon: L. van Borssum Waalkes

Een project in het kader van arbeidsrehabilitatie met trajectbegeleiding.

Het is een nieuwe manier om een assessment in deze situatie toe te passen: innovatief. Sterk, dat er vraaggestuurd wordt gekeken wat iemand kan aan dagindeling en dat er op die manier wordt aangesloten bij de competenties van mensen. De jury waardeert deze positieve benadering. In het kader van de Preffi zou het project scherper omschreven moeten worden, de probleemstelling ontbreekt en er is geen geformaliseerde relatie met de hulpverlener. Het brede kader en de visie zijn niet duidelijk genoeg. Ook is er geen informatie over de inbedding van het systeem. Is er een relatie naar sociale activering? Dat wordt hier niet beschreven.

Project Boekenbas, Gemeente Staphorst

Contactpersoon: dhr. J. Bartelds

Boekenbas is een project dat gaat over optimalisering, verbetering van de communicatie tussen kind en ouders. Er wordt een direct verband gelegd tussen de ontwikkeling van taal en de ontwikkeling van sociaal competent gedrag.

De jury is erg gecharmeerd van de community-aanpak en vindt het een leuk project. Er is een zeer grote deelname aan het project en mensen zijn actief betrokken. Er worden wel erg veel doelen gesteld, die niet consistent zijn met de doelgroep en de interventie. Het project is creatief en vindt zijn oorsprong in de onderwijskunde. Wat ontbreekt is dat de relatie met GVO en preventie niet expliciet is gemaakt: gaat het hier om gezondheid? Gaat het hier om welbevinden?

Ook vraagt de jury zich af of een project dat zo intensief is ook elders zal werken.

Borstvoeding de beste start, Stichting Thuiszorg De Friese Wouden

Contactpersoon: mw. G. Baan-Manenschijn

In het beleid zuigelingenvoeding van de Thuiszorg De Friese Wouden is het bevorderen, stimuleren en ondersteunen van borstvoeding een belangrijk uitgangspunt. Deze interventie is een cursus, bedoeld voor zwangeren die ervoor hebben gekozen om hun baby borstvoeding te geven.

Dit project zit goed in elkaar. Er is een probleemanalyse gedaan en er zijn realistische doelen gesteld hoewel ze erg algemeen geformuleerd zijn. De relatie met determinanten is onvoldoende duidelijk. De jury vindt het positief dat de keuze om wel of niet door te gaan met borstvoeding bij de ouders wordt gelaten. Ook sterk is het feit dat er geprobeerd wordt om zoveel mogelijk belemmeringen om borstvoeding te blijven geven weg te nemen.

Er is geen aandacht voor inbedding of continuering van het project: wat gebeurt er nadat de resultaten bekend zijn? Verder heeft de jury vragen bij de timing: de cursus wordt gegeven tijdens de zwangerschap. Dat is OK. Maar welk vervolg is er in de eerste weken en maanden na de bevalling, de periode waarin het gedrag moet worden vorm gegeven? Voorts is onduidelijk of er aandacht wordt besteed aan de relatie met ander belangen en doelen van de moeder: wat als je weer aan het werk gaat? Juist dan wordt het moeilijk om borstvoeding vol te houden.

De resultaten van het experiment zijn goed. Het gaat hier om een methodiek om bewuste keuzen te kunnen maken. Echter, als het probleem actueel wordt zou je meer probleemoplossend bezig moeten gaan.